

63. Luzerne als veevoer

De interesse van veehouders in luzerne is niet alleen vanwege de goede droogteresistentie. Ze zien in luzerne ook een (goedkope?) bron van eiwit in het rantsoen met goede voereigenschappen (structuur). Diverse boeren voeren luzerne al jaren naar tevredenheid. Luzerne wordt gezien als gezond voer met een specifieke pensprikkelende werking, wat, zeker ter afwisseling, lekker is. Jan van de Hurk is er heel stellig over: "het is prima voer, wat alle beesten graag vreten, zelfs kalveren die nog aan de melk zijn. En nooit problemen, ook niet als er 100% luzerne gevoerd wordt, dus moet het haast wel goed zijn; met veel klaver is dat wel anders". Ook Felix Huntjes vindt het mooi rustig voer; de koeien hebben stevige mest, zelfs soms iets te dik, maar Felix voert dan ook grotendeels luzerne.

In tabel 1 staan enkele voederwaardes van luzerne in vergelijking met grasklaver van een vergelijkingsproef in Limburg (zie vlugschrift 62). In de eerste twee regels staan de gemiddelde waardes van alle snedes van 2001 (direct gedroogd na de oogst). Daarna worden de voederwaardes vergeleken van de laatste twee snedes, toen luzerne en grasklaver in aparte kuilbalen zijn geoogst. Duidelijk zijn de lagere VEM-waardes van luzerne in vergelijking met grasklaver, welke veroorzaakt worden door een lagere verteerbaarheid van luzerne.

Dit beeld wordt bevestigd door de veranderingen in melkgift toen René Keulen één week overschakelde van grasklaverkuil op luzernekuil en weer terug, steeds aangevuld met circa 3 kg ds GPS (zie tabel 2). In de week dat de koeien luzerne kregen steeg het ureumgehalte iets en daalde het eiwitgehalte; de melkgift liep ook iets terug. Dit duidt duidelijk op een energietekort.

Het verschil in voederwaarde tussen de luzernekuil van de 4^e en die van de 5^e snede geeft tevens aan dat er weldegelijk ruimte is om beter verteerbare luzernekuil te maken. Behalve van het inkuilproces (kuil 4 heeft een ammoniakgehalte van 18%) is dit vooral afhankelijk van het oogsttijdstip (kuil 4 was duidelijk ouder, getuige ook het RC-gehalte van 306): de oogst moet niet te laat gebeuren (niet meer dan 10% bloei). Ook in Noord-Holland is er deze ervaring in het "Koppelbedrijven project": door 5* per jaar te maaien in plaats van 3* steeg de VEM-waarde met ruim 40.

Toch is daarmee niet het hele verhaal verteld. De voederwaarde van luzerne lijkt namelijk te worden onderschat met de gewone voederanalyse, hetzij omdat de opname beter is dan verwacht hetzij omdat de benutting van luzerne (alleen of in combinatie met andere voedermiddelen) beter is dan verwacht. De uiteindelijke test is dan ook hoe de dieren het er op doen. In proeven met jongvee en melkvee op Aver Heino en Cranendonck werd een productie gemeten die wel 10 tot 25% hoger was dan verwacht op basis van de VEM-opname (PAV, 1998). Dit komt overeen met ervaringen van veel boeren dat luzerne niet alleen mooi voer is wat graag gegeten wordt maar wat ook goed benut wordt (vooral in een rantsoen met voldoende energie).

Er zijn overigens ook mindere ervaringen met de opname van luzerne. Die zijn vaak terug te voeren op een laat oogsttijdstip (te oud, veel open bloemen), ongehakseld inkuilen (te grove stengels) of minder passend in het rantsoen. Vrijwel nooit is een mislukte kuil aanleiding voor een slechte opname. Dit ondanks het hoge eiwitgehalte en het lage suikergehalte wat luzerne minder geschikt voor inkuilen zou maken. Er zijn wel regelmatig kuilen met een hoge ammoniakfractie (> 10; wat duidt op eiwitverliezen door een te langzame verzuring) maar de opname lijdt daar niet onder.

Luzernehooi is een andere mogelijkheid die prachtig voer kan opleveren, maar vaak duurt het lang voordat de luzerne voldoende droog is en moet er te vaak in gewerkt worden (blaadjes breken af) waardoor dat een heel matig product overblijft. Kunstmatig drogen is dan een (dure) optie.

Drogen wordt vooral gedaan om luzerne in brok te verwerken. Dit is een zeer gewild veevoer, wat zowel als pure luzernebrok wordt gegeven (soms naast geplet graan) als verwerkt in mengvoer. De VEM-waardes van luzerne in brok zijn over het algemeen niet veel hoger dan in kuil maar de DVE-waardes stijgen naar 85 à 95 doordat de bestendigheid van het eiwit wordt verhoogd door de verhitting. Daarmee wordt luzernebrok een waardevolle eiwitbron die ook graag opgenomen wordt.

Tabel 1: Voederwaarde luzerne in vergelijking tot grasklaver.

	VEM	DVE	OEB	RE	RC
Gemiddelde waardes luzerne, direct gedroogd	809	107	42	232	-
Gemiddelde waardes grasklaver, direct gedroogd, >40% rode klaver	920	94	45	210	-
Luzernekuil 4 ^e snede ¹⁾	676	39	88	168	306
Grasklaverkuil 4 ^e snede	828	56	92	201	188
Luzernekuil 5 ^e snede ¹⁾	812	56	123	243	186
Grasklaverkuil 5 ^e snede	981	65	118	245	190
Gemiddelde luzernekuilen Blgg-Oosterbeek	715	42	75	193	285

¹⁾: Kuil van snede 4 had tevens een hoog ammoniakgehalte (18%); bij snede 5 was dit 7%.

Tabel 2: Veranderingen in melksamenstelling bij voeren luzerne in plaats van grasklaver (beide in aanvulling met GPS ¹⁾)

	% vet	% eiwit	Ureum
Periode 1: grasklaver 4 ^e snede	4,53	3,54	33-41
Periode 2: luzerne 4 ^e en 5 ^e snede	4,65	3,42	43
Periode 3: grasklaver 3 ^e snede ²⁾	4,80	3,50	25-32

¹⁾Voederwaarde GPS-kuil: 904 VEM, 44 DVE, -30OEB.

²⁾Voederwaarde grasklaverkuil 3^e snede: 860 VEM, 69 DVE, 31 OEB, 156 RE en 248 RC.

Bron: gegevens zijn afkomstig van proef in kader van project "Teelt van voedergrassen op lössgronden". Tevens is gebruik gemaakt van informatie uit: PAV, 1998, "Teelt van luzerne".

Jan de Wit
Jandewit@louisbolk.nl